

2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Behandlade förslag

Skrivelse 2016/17:72 2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll.....	5
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Skrivelsen	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Riksdagen lägger skrivelse 2016/17:72 till handlingarna.

Stockholm den 27 april 2017

På justitieutskottets vägnar

Annika Hirvonen Falk

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Pål Jonson (M), Richard Jomshof (SD), Rickard Nordin (C) och Sultan Kayhan (S).

Redogörelse för ärendet

Särskilda bestämmelser som syftar till att bekämpa terrorism infördes i svensk lagstiftning genom lagen (1973:162) om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund. Bestämmelserna har ändrats vid flera tillfällen. Sedan den 1 juli 1991 återfinns de i lagen om särskild utlänningskontroll.

Parlamentarisk kontroll av regeringens tillämpning av bestämmelserna utövas genom att regeringen varje år lämnar en skrivelse till riksdagen.

I skrivelsen 2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll (skr. 2016/17:72) redogör regeringen för tillämpningen av lagen under perioden den 1 juli 2015 t.o.m. 30 juni 2016 och för utvecklingen av den internationella terrorismen under samma period.

Utskottets överväganden

2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Skrivelsen

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll (2016/17:72). Skrivelsen omfattar perioden den 1 juli 2015 t.o.m. 30 juni 2016. Till grund för skrivelsen ligger ett underlag från Säkerhetspolisen (dnr Ju2016/04826/L4).

Tillämpningen av lagen under perioden den 1 juli 2015–30 juni 2016

Av skrivelsen framgår att regeringen under den aktuella perioden fattade sju beslut med stöd av lagen. Fem av besluten innebar avslag på överklaganden av Migrationsverkets beslut om utvisning, varav två fall gällde omprövning av tidigare meddelade beslut om utvisning och tre fall prövningar av om en person skulle utvisas enligt lagen. De två övriga besluten innebar inhibition av ett tidigare meddelat beslut om utvisning respektive avskrivning av ett ärende från vidare handläggning. I tre fall av de sju förordnades det att personen skulle fullgöra anmälningsplikt och att de särskilda bestämmelserna om tvångsmedel skulle få tillämpas.

Utvecklingen av den internationella terrorismen

I skrivelsen redovisar regeringen även utvecklingen av den internationella terrorismen och Sveriges medverkan i det internationella arbetet mot terrorism.

Det framgår att sedan början av 2000-talet kommer terrorhotet, både internationellt sett och mot Sverige och svenska intressen, främst från aktörer som är motiverade av våldsbejakande islamistisk extremism, dvs. personer eller grupper som är anhängare av eller förespråkar en global eller regional våldsamt kamp mot vad de uppfattar vara islams fiender.

Resandet till Syrien och Irak för att ansluta sig till våldsbejakande islamistiska grupper, framför allt Daish, har varit exceptionellt omfattande i förhållande till tidigare trender med al-Qaida-inspirerat resande. Hittills har runt 300 individer lämnat Sverige för att ansluta sig till våldsbejakande islamistiska grupper i Syrien eller Irak. Av dessa individer har ungefär 140

återvänt till Sverige, och runt 50 har avlidit. Av de individer som fortfarande befinner sig i området är cirka en tredjedel kvinnor.

Under det senaste året har dock antalet nya resenärer minskat. Det är oklart vad nedgången beror på, men sannolikt har flera faktorer spelat en roll, däribland den skärpta kontrollen av den turkiska gränsen och Daishs alltmer trängda militära läge. Möjligen har också kriminaliseringen av resor i terrorismsyfte spelat roll. Regeringen gör bedömningen att resandet troligen kommer att fortsätta på en låg nivå, så länge det är möjligt att ta sig fram till konfliktområdet genom Turkiet.

Individer som reser till konfliktområden för att delta i terrorismrelaterad träning eller strid och sedan återvänder till sina hemländer har länge pekats ut som ett allvarligt hot i flera länder.

Sverige har sedan 2008 fått en ökad negativ uppmärksamhet bland förespråkare av global våldsbejakande islamism, framför allt på grund av upplevda kränkningar av islam. Detta har sedan dess präglat motivbilden vid attentatsplanering och attentatsförsök. Attentaten i Paris och Köpenhamn i början av 2015 tyder på att tidigare upplevda kränkningar av islam kan ha samband med attentat under lång tid framöver. Till motivbilden hör sannolikt även upplevda militära aggressioner mot muslimska länder. Sveriges deltagande i internationella militära operationer i Afghanistan, Irak och Mali kan medföra att Sverige uppfattas som ett legitimt mål.

Sommaren 2014 inledde en USA-ledd koalition ett militärt ingripande mot våldsbejakande islamistiska mål i Irak som kort därefter utvidgades till att även omfatta Syrien. Ledande personer inom dessa nätverk och grupper uppmanade då enskilda individer i västvärlden att genomföra attentat mot mål i väst.

De flesta attentat eller attentatsplaneringar har genomförts av ensamagerande individer eller små grupper på upp till fem personer, men det förekommer även fall där större grupper har agerat. Drygt hälften av fallen har inbegripit gärningsmän som tidigare rest till konfliktområden för att delta i terrorismrelaterad träning eller strid. Efter 2014 har dock antalet attentat utförda av individer som inte tidigare gjort sådana resor ökat. Attentaten i Paris i november 2016 och Bryssel i mars 2016 utgör undantag från denna trend. Gärningsmännen vid dessa attentat bestod sammantaget av en blandning av återvändare, inresta attentatsmän och individer som inte tidigare rest till konfliktområden.

Sedan 2010 har antalet attentat och attentatshot med koppling till Sverige ökat. Under samma tid har Sverige i större utsträckning kommit att omnämnas som ett legitimt attentatsmål. Detta medförde att hotnivån i fråga om terrorism i Sverige höjdes hösten 2010 från lågt till förhöjt hot, dvs. från två till tre på en femgradig skala. Hotet har sedan dess legat kvar på den nivån förutom under en period från den 18 november 2015 till 2 mars 2016 då hotnivån höjdes från förhöjt till högt hot, dvs. från tre till fyra på den femgradiga skalan. Bakgrunden var att det i november 2015 inkom information om attentatsplaner

mot mål i Sverige. I mars 2016 ändrades den sammantagna bedömningen, vilket medförde att hotnivån sänktes till förhöjt hot.

Det bedöms i dag inte finnas något terrorhot från separatistiska grupper i Sverige. Med separatistiska grupper avses grupper av individer som sympatiserar med olika utländska separatistiska grupperingar som ägnar sig åt terrorrelaterad verksamhet internationellt. Även terrorhotet från vit maktmiljön och den autonoma miljön bedöms sammantaget vara lågt.

Sveriges medverkan i det internationella arbetet mot terrorism

Terrorismen är ett globalt hot som kräver internationellt samarbete baserat på multilaterala ramverk och lösningar. FN:s generalförsamling antog 2006 en övergripande FN-strategi mot terrorism (A/RES/60/288). Strategin är ett centralt dokument i det globala arbetet mot terrorism. En översyn av och rapportering om genomförandet av strategin görs varje år. Den senaste översynen antogs i juli 2016. Ett arbete pågår inom FN med att ta fram en övergripande FN-konvention mot terrorism. Sverige arbetar aktivt genom EU för att nå en överenskommelse om en sådan konvention. Vidare har en handlingsplan lagts fram inom FN om att förebygga våldsbejakande extremism. Sverige arbetar aktivt för genomförandet av FN-strategin, handlingsplanen och för en bredare preventiv ansats.

Under 2014 antog FN:s säkerhetsråd två resolutioner (2170 och 2178) mot terrorism med fokus på hotet från utländska terroriststridande som bl.a. ansluter sig till Daish. Under 2016 antog säkerhetsrådet en resolution (2309) om civilt flyg och terroristhot.

Vidare antog Europarådets ministerkommitté i maj 2015 ett tilläggsprotokoll till konventionen om förebyggande av terrorism. Protokollet ska bidra till att säkerhetsrådets resolution 2178 genomförs på ett likartat sätt i medlemsstaterna. Sverige har undertecknat protokollet.

Härutöver stöder Sverige samarbetet inom EU för att möta hotet från terrorism. I november 2016 nåddes en överenskommelse i Coreper om ett nytt straffrättsligt direktiv om bekämpande av terrorism. I februari 2017 antog Europaparlamentet direktivet, och det godkändes av rådet i mars 2017.

Säkerhetspolisens arbete mot terrorism har under perioden i hög grad fokuserat på resande till våldsbejakande islamistiska grupper i utlandet. Säkerhetspolisens arbete har bidragit till att förhindra terroristbrott i Sverige och utomlands. I arbetet med att förhindra terroristbrott deltar Säkerhetspolisen i ett omfattande internationellt samarbete.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2016/17:72 2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll.